

annyira zsúfolt,¹⁹ hogy valószínűbb az, hogy 195-ben csak rövidebb ideig volt Moesia Superior helytartója, s C. Gabinius Barbarus Pompeianus ez év végén leváltotta.

A fentiek alapján Moesia Superior helytartói Septimius Severus uralkodásának első felében a következő senatorok voltak:²⁰

?192—194	ismeretlen
195	L. Fabius Cilo
195/196—199	C. Gabinius Barbarus Pompeianus
199/200—202	ismeretlen
202—205?	Q. Anicius Faustus

BORZSÁK ISTVÁN

A CORVIN-KÖNYVTÁR CURTIUS-KÓDEXEIRŐL (RING MIHÁLY ÉS ÁBEL JENŐ KAPCSOLATAIHOZ)

Victori Julow
(*Surge et ambula!*)

Ábel Jenő elárvult kézíratainak sorsáról sajtó alatt levő kismonográfiámban számoltam be. Könyvei — mint Ponori Thewrewk Emil naplófeljegyzéseiből tudjuk, — 1891 tavaszán kerültek a budapesti egyetem klasszika-filológiai szemináriumába. Ezt az anyagot a ráánkmaradt régebbi katalógusokból azonosítani már nem lehet. Egy Múzeum körüli antikváriumban — valamikor régen — vásárolt Bartal-féle bibliográfiában (A classica philologia művelése hazánkban. Bp. 1874) nemcsak a «bpesti class. phil. muzeum» könyvtári bélyegzőjének nyomait fedeztem fel, hanem Ábel Jenőnek sűrűn közbeiktatott sajátkezü pótlásait is; legutóbb pedig a könyvtár jelenlegi állományában egy olyan Curtius Rufus-kiadást találtam (rec. E. Hedicke, Berolini apud Weidmannos 1867), amely Ábel szövegkollacionálásának ceruzabejegyzések formájában tanulmányozható dokumentumát őrzi. (Eredeti könyvtári jelzete: II 111; a kötéstáblán: II 133; jelenleg: A 1237.)

Ábel Jenő jellegzetes írásának azonossága nem kétséges. Kérdéses csak az, hogy a hajdani possessor *mivel* és *mikor* vetette egybe a Hedicke-féle Curtius-szöveget.

Kül- és belföldi útjairól szóló feljegyzéseiben vagy utalásaiban sohasem említi írónkat; megjelent dolgozataiban sem találjuk nyomát Curtius Rufus iránt mutatkozó érdeklődésének, így eleve valószínűnek látszott, hogy ifjúkori szárnypróbálgatásról lehet szó. Ezt a sejtésünket szinte a bizonyosság fokára emelte az a tény, hogy diákkori manu-ductora és későbbi jóbarátja, a tragikus sorsú Ring Mihály, még pesti magántanár korában beható Curtius-szöveg tanulmányokat folytatott és vizsgálódásainak eredményét «Berichte über die Curtius-Handschriften des Ungarischen Nationalmuseums» címen 1873-ban közre is bocsátotta.

Ebben a kiadványban Ring a Nemzeti Múzeumnak a Jankovich Miklós-féle hagyatékból származó két Corvin-kódexét (akkori jelzetük szerint a 139. és a 157. számút, jelenleg: CLMAe. 160—161.) dolgozta fel. Minket itt a 160. sz. kódex érdekel (leírását l. Ring, 7. 1.; Csapodi Csaba, Bibliotheca Corv. Bp. 1967. 38. 1., további bibliográfiával), amelynek szövegéről Ring megállapította, hogy általában szorosan kapcsolódik a firenzei Laur. 64, 35-höz. A «Budensis» használhatóságának tisztázása végett a 8 skk. lapokon tüzetesen kollacionálta a VIII. könyv anyagát és kimutatta, hogy a Corvin-kódex szövegét Petrus Cenninius nem a firenzei «G»-ből, hanem egy feltehető *közös* elődből (y) másolta, amelynek előzményei (. . . x) úgy származtatandók az archetypusból, mint a legfontosabb Parisinus 5716, illetőleg a z-ből másolt Vossianus, Leidensis, Bernensis, a *másik* firenzei csoport, valamint az ezektől függő későbbi kéziratok.

¹⁹ CIL VI 1408—1409; *A. Stein*: i. m. 51—53; *G. Alföldy*: i. m. 141—142; *Á. Dobó*: Die Verwaltung der römischen Provinz Pannonien von Augustus bis Diocletianus (Budapest—Amsterdam 1968) 114—116; *A. R. Birley*: i. m. (4. j.) 342.

²⁰ Vö. ehhez még *A. Stein*: i. m. 50—54; *G. Alföldy*: i. m. 156; *A. R. Birley*: i. m. (4. j.) 331.

A Curtius-szöveg hagyományozódásának bonyolult kérdésében Ring mindenestre tisztázott bizonyos vonatkozásokat, bár ő maga főleg a Parisinus 5716 alapos átvizsgálásától várta a megoldást és a maga részéről a «Budensis» teljes kollacionálását ígérte, — «was bei einer nächsten Gelegenheit erfolgen wird» (18).

Ez a «legközelebbi alkalom» sajnos elmaradt. Ring rövidesen (1875-től) Pozsonyba került jogakadémiai tanárnak és ottani időzését — mint Csontos Jánosnak 1875. nov. 2-án írott leveléből tudjuk, — ovidiusi száműzetésnek érezte, ami később egyre rosszabbodott; elméje («az a geniális elme, mely a classica philológiát annyi jeles munkálattal gazdagította, és melytől oly sokat vártak még» — mint Ábel 1885. márc. 17-én Ortway Tivadarnak Pozsonyba írta) 1885 tavaszán végleg elborult, úgy halt meg 1888 novemberében.

A most előkerült Curtius-példány némi fényt derít a fiatal — talán még csak gimnazista — Ábel Jenő szövegkritikusi munkásságának *kezdetekre*: egyebek közt a Nemzeti Múzeum «budai» — Corvin Mátyás könyvtárából való — Curtius-kódexének egybevetése során tanult bele a mesterségébe. (Ilyen alapon intézhette el néhány év múlva a Konstantinápolyból hazatért, díszes, de «talán legesekélyebb értékkel bíró» Curtius-kódexet oly röviden a «Corvin-codexekről» szóló emlékezetes jelentésében, 17 sk. 1.) Az a körülmény, hogy Ring csak a VIII. könyv anyagát dolgozta fel rendszeresen és részletekbe menően, a többit pedig későbbre hagyta, magyarázza az Ábel-bejegyzések *hiányát* a Heddicke-kiadás 165—199. lapján: ezt a részt mestere már kollacionálta.

Ez az apróság még fontosabbnak mutatja Ring életművének száz év óta esedékes feltárását, hogy ezáltal a nagyobbak bizonyuló tanítvány — Ábel Jenő — pályájának alakulását is *több* dokumentum fényében szemlélhessük.